

Anii din timpul razboiului la Timisoara

De Anti Shlomo Katz

In anul 1927 am venit pe lume. Data nu e asa de importanta, doar ca arata ca am trait anii razboiului ca tanar evreu.

Toata lumea ne cunostea pentru ca parintii mei aveau o pravalie de bonbonerie si ciocolata in piata Traian nr. 6. Astazi acolo este un parc, iar in acest local este o cofetarie.

**In fata pravaliei noastre,
In fata - sora mea, langa ea - doua vanzatoare**

Deja la scoala primara am simtit ca nu suntem egali cu ceilalti elevi. Noi am fost "jidani", de multe ori au scuipat pe noi, uneori ne-au si atacat. Cand am ajuns la liceu trebuia sa ne imbracam in uniforma avand la chipiu o banda de culoare lila care ne deosebea de ceilalti. Cand a izbucnit al doilea razboi mondial aceasta a influentat si viata noastra. La iesire de la scoala, la diferite colturi de strada ne asteptau grupuri de elevi mai mari cu curele in mana, gata sa ne bata. Noi voiam sa ne refugiem in cladirea liceului, dar portarul nu voia sa ne lase inauntru sub pretextul ca el trebuia sa faca curatenie. Spre norocul nostru a mai fost acolo profesorul Hauben care l-a linistit pe portar ca poate sa faca curatenie si mai tarziu.

In anul 1940 a sosit la templul din cartierul Fabric un rabin nou si tanar care ne-a uimit si ne-a incurajat prin cuvantarile lui : Dr.E.Neumann.

In Septembrie 1940 legionarii au venit la putere. S-au adresat poporului roman sa nu cumpere la jidani. La intrarea pravaliiilor evreiesti a stat de paza cate un legionar in uniforma verde cu revolver la spate. Tot timpul am trait in frica. In ianuarie 1941 au fost pogromuri in Bucuresti.

Din caosul din acele zile, in mod ciudat, ne-a salvat generalul Ion Antonescu prin chemarea in tara a armatelor germane. Dusmania contra evreilor a continuat, dar de data aceasta in mod organizat. Evreii nu aveau voie sa poseze imobile. Toate casele lor au fost nationalizate. La casele evreilor au vopsit 3 litere mari in negru : C.N.R. adica centru national roman. Toate mijloacele de transport au fost luate, chiar si bicicletele. Radiourile, telefonul au fost luate. La poarta fiecarui medic evreu a fost desenat un Magen David si scris "medic evreu" in dreptul numelui sau. Evreii din sate trebuiau sa se mute in orase, desigur ca sa poata fi controlati mai usor. Era pregatirea pentru deportarea noastra. Pravaliiile evreiesti au fost interzise. Fiecare a luat atunci un asociat roman si a continuat comertul sub numele lui.

La 22 Iunie 1941 germanii au atacat Uniunea Sovietica. Barbatii evrei au fost luati la munca obstasca.

Liceul Israelit si Internatul au fost confiscate si transformate in spitale. Toti evreii din Timisoara ne-am sculat tremurand in suflet, oare ce legi noi ne asteapta, si ne-am culcat cu frica in suflet. Oare vom avea o noapte linistita ?

Dar intr-o noapte in anul 1942, politia a batut la usa unui vecin de al nostru, la familia Schmal. Li s-a comunicat sa-si impacheteze lucrurile, ce au nevoie repede, caci vor fi deportati. Erau 4 persoane : domnul Schmal cu sotia, fata lor Zsuzsi in varsta de 13 ani, cu un an mai tanara decat mine si fratele ei, care avea 6 ani. El s-a bucurat foarte mult cand a auzit ca vor calatori cu trenul. In viata lui inca nu a avut aceasta ocazie. Unde plecam ? intreba. La circ, raspunse sora. Ei au fost deportati in Transnistria si ucisi. Singura lor vina a fost ca in anul 1939 in timpul prieteniei germano-ruse, au cerut pasaport sa plece in Uniunea Sovietica unde domnul Schmal avea un frate si vroiau sa fuga de germani.

Au fost deportati atunci vreo 10 persoane din Timisoara. Numele lor sunt scrise pe o placa de marmora montata pe spatele cladirii din cimitirul evreesc.

A sosit iarna anului 1942. Au inceput lupte crancene in jurul orasului Stalingrad. In luna ianuarie 1943 germanii impreuna cu generalul lor von Paulus au fost inconjurati de armata sovietica. Hitler a dat ordin ca peste tot sa se tina o zi de rugaciune pentru victoria nemtilor. Nu pot sa uit ziua cand ne-am adunat evreii din Timisoara in templul din fabric si rabinul Dr. Neumann a tinut o cuvintare si a spus intre altele... noi ne adresam catre Atotputernicul nostru ca sa ajute victoria armatelor noastre ca sa invinga dusmanul crunt... a continuat cu o rugaciune in ivrit si evreii nostri au mormait dupa el. Cu totii eram cu el din tot sufletul nostru, dar in gandul nostru germanii erau dusmanii nostri. Putini ochi au ramas uscati.

Intr-o noapte politia a batut si la usa noastra. Cu totii ne-am sculat speriasi. Un politist ne-a anuntat ca pe strazi este o manifestatie si multimea a spart vitrina pravaliei noastre. Desigur si la alti evrei . Cu toate ca firma noastra a fost deja schimbata din "Katz Eugen" la Secula Cristina & Comp. Dar noi ne-am bucurat pentru ca am simtit ca se apropie infrangerea nemtilor.

**Clasa a 8a
din Liceul comercial israelit in iunie
1946 in curtea templului din Fabric**

**Din stanga: Katz Anti, Hirsch Laci,
Schidlof Andrei, Kardos Laci, Salamon
Jeno, Furedi Laci, Haasz Tibi, Stiaszni**

**In fata: Feinkuchen Otto, dirigintele
prof Polack, Ziegenlaub Vili**

Dupa ce ne-au luat liceul Israelit, Comunitatea evreasca a inchiriat o vila, vila Imbroane, dar dupa un an ne-au luat si aceasta vila. Atunci comunitatea a

predat 2 camere de birou de ale lor si s-a despartit o parte din templul din fabric printr-un perete de lemn si acolo am continuat invatamantul.

Noi, evreii din Timisoara, am avut mare noroc prin faptul ca intre timp generalul Antonescu a inteles ca germanii pierd razboiul si pericolul deportarii noastre s-a indepartat. Cu toate acestea eliberarea noastra a fost numai la 23 august 1944 cand armata sovietica s-a apropiat de granitele Romaniei.

Dupa ce am terminat liceul si inca doi ani la scoala tehnica de textile am plecat la hacshara - la scoala agricola Cultura in Bucuresti cu tinta: Israel. Dar la inceputul anului 1949 Guvernul comunist roman a interzis toate organizatiile sioniste.

La aceasta scoala am fost vreo 400 de tineri si in loc de alia trebuia sa plecam acasa. La gara de nord in Bucuresti ne-am intalnit vreo 30 de tineri in asteptarea trenului spre Timisoara. Am facut un cerc mare pe peron, ne-am imbratisat si am inceput sa plangem...

Parintii mei dupa ce au lichidat pravalia in anul 1952 au aliat in Israel. Dar eu si cu sora mea de-abia in anul 1958 am primit pasaportul.

Aici in Haifa am lucrat 33 de ani in rafinariile de petrol ca sef de unitate. M-am casatorit cu tanara care a trecut iadul din Auschwitz. Am o fata si doi nepoti. Noi deja de multi ani suntem pensionari si ne bucuram ca traim aici in ISRAEL.

Nota

Sotia mea este din Baia Mare. In iunie 1944 toata familia a fost transportata in ghetou, iar dupa doua luni au fost transportati la Auschwitz. Era in anul 1944 si nemtii erau deja in retragere dar aceasta nu i-a deranjat pe unguri. Tatal ei a fost luat la munca in Ucraina de unde nu s-a mai intors. Mama ei si sora ei au murit in Auschwitz.